

KECSKÉS BLANKA ILDIKÓ

ESETTANULMÁNY: A SAN DIEGÓ-I MAGYAR
HÁZ MÚLTJA ÉS JELENE

San Diego az Amerikai Egyesült Államok egyik legnagyobb városa a nyugati parton, Kaliforniában, mely elsősorban az ideálisnak vélt klímájáról, tengerpartjáról és hadikikötőjéről híres. Kevésbé ismert, hogy a városban aktív magyar közösség él, és önként tesz azért, hogy a magyar nyelvvel, kultúrával, történelemmel minden San Diegóban és annak környékén élő vagy épp oda látogató magyar találkozhasson. Tanulmányaimat az Andrassy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetemen folytatom, ahol a szakhoz kapcsolódó szakmai gyakorlat során egy határon túli magyar közösség munkájába kellett bekapcsolódnom. Ennek keretében kerültem kapcsolatba a múltját és jelenét tekintve egyedülálló San Diegó-i Magyar Házzal. Itt közölt esettanulmányomban személyes tapasztalataimra alapozva mutatom be ennek a magyar központnak a történetét és főbb tevékenységeit.

A Magyar Ház története

A Magyar Ház San Diego központjában, a Balboa Parkban található, és a House of Pacific Relations (HPR) szervezet keretein belül működik. Minden hétfélgén nyitva áll a látogatók, érdeklődők számára, akiket az ott dolgozó magyar önkéntesek egy látványos, Magyarországot bemutató kiállítással, hazai ízekkel és kávéval várnak. A ház nonprofit szervezatként működik, és csupán a tagdíjából, adományokból, valamint támogatásokból tartja fenn magát.

A HPR 1935-ben jött létre azzal a céllal, hogy egy különleges, együttműködésüket, együttélésüket elősegítő kapcsolati hálót hozzon létre a nemzetek között. A szervezet megalakulását követően, 1936-ban San Diegóban rendezték meg a California Pacific Exhibitiont, amelynek keretében a Balboa Parkban 30 kis házikót építettek, hogy a különböző nemzetek saját történelmüket, kultúrájukat, népszokásaikat bemutathassák a

látogatóknak. A nagy sikerre való tekintettel a házak megmaradtak a különböző nemzetek gondozásában, 1948-ban pedig Magyarország is a HPR tagjává vált. Ekkortól létezik szervezett formában magyar közösség San Diegóban. Kezdetben Franciaországgal, Csehszlovákiával, Portugáliával és Svájjal közös ház működött, és minden ötödik hétvége volt a helyi magyar közösségé. Ebben az időszakban a közösség formáló alakjai közé tartozott a Huszka és Steirer házaspár, akik különösen nagy szerepet játszottak a magyar kultúra és identitás megőrzésében, valamint a közösség megteremtésében.

A 20. század második felében a közösségnek számos kihívással kellett szembenéznie, amelyek mind hozzájárultak a későbbi formálódásához. Az 1956-os forradalmat követően rengeteg magyar keresett otthont magának San Diegóban, így a helyiek gyűjtést szerveztek a menekülteknek, amelyből végül több mint 30 000 dollár adomány jött össze. A ház tagjai segítették az érkező magyarokat a munkavállalásnál, elhelyezkedésnél, vagy épp a nyelvi kihívások leküzdésében. A Magyar Ház elnöke, Németh András vezetése alatt egy összetartó, erős magyar közösség jött létre, amely kiemelten figyelt a magyar kultúra és népszokások megtartására.

Az 1960-as években ismét magyar emigránsok nagyobb csoportja érkezett a városba, ez eleinte kisebb kihívásokkal járt, azonban a régi és új tagok közötti nézeteltérések hamar elsimultak. A Magyar Ház összetartó közösségként folyamatosan bővült, formálódott, organikusan adaptálódott az igényekhez. Az egyre nagyobb lélekszámú magyar közösség a HPR működésében is fontos szerepet játszott. Ezt az is mutatja, hogy az 1961-ben megalakult Ladies Auxiliary szervezet – ami a HPR-en belül működik mai napig, célja pedig az etnikumok közötti kapcsolatépítés – első elnöke Huszka Júlia volt éveken át.

Sorra épültek a nemzetiségi házak, idővel a Magyar Háznak csak Csehszlovákiával kellett osztoznia, így már kéthetente tudta fogadni a látogatókat. A HPR célkitűzésében, vagyis a nemzetek közötti kapcsolatok és kultúrák találkozásában a magyar közösség folyamatosan, aktívan kivette a részét. Az éves programokon, mint például a Paegant of Patriots rendezvénysorozaton, a közösség tagjai a többi nemzetnek a magyar történelmet, népdalokat bemutató színvonalas előadásokkal készültek. Waczek Zsuzsa közbenjárásának köszönhetően minden magyar családnak volt otthon népviselete, amelyekbe öltözve minden év Szent István napján felvonulást tartottak a parkban. A jó kapcsolatoknak köszönhetően a városvezetés 1964-ben megengedte, hogy a magyar közösség a forradalomra emlékezve felhúzza a nemzeti színű lobogót a városháza előtt.

1970-ben megalakult a San Diegó-i cserkészcsapat is, majd fokozatosan, évről évre egyre több program, esemény vált rendszeressé. 1974-ben Mindszenty bíboros is ellátogatott

San Diegóba, és a magyar közösség díszruhában és hatalmas vendégszeretettel fogadta őt. A látogatást követően az akkori elnök, Fedák József elintézte, hogy a városban is legyen rendszeresen magyar szentmise.

1980-ban fogalmazódott meg először az az igény, hogy az egyre gyarapodó magyar közösségnek saját házra lenne szüksége. Ez nagy költségekkel járt, amelyre nehéz volt állandó forrást találni. Tátray Gábor, a ház akkori elnöke kitalálta, hogy jótékonysági bálokkal nagyobb összegeket lehetne gyűjteni, ezért 1981 áprilisában az Islandia Hotelben megrendezték az első bált, amelyet a fiatal, 16. életévüket betöltött lányok és fiúk keringővel nyitottak meg. A bálok innentől kezdve fontos szerepet töltenek be a közösség életében, és minden egyes alkalom hozzásegítette a közösséget ahhoz, hogy megnyissa saját házát.

1994-ben összegyűlt a kellő összeg az építkezéshez, azonban a projekt számos nehézségbe ütközött. A jó magyar kapcsolatoknak hála a magyar közösség elsőként értesült arról, hogy további négy házat terveznek építeni a Balboa Parkban a HPR részeként, így még idő előtt sikerült lecsapni a legjobb helyre. A ház és annak megtervezése, elrendezése lázba hozta a közösséget, hiszen mindenkinek megvolt a saját elképzelése. Az épület két oldalára a tervek szerint ablakok kerültek volna, azonban így nem lett volna elég hely vitrinnek. Az építkezés során emiatt a ház egyik falát többször is kibontották, majd befalazták, míg végül a vitrinek a helyükre kerültek, bennük a kiállítandó tárgyakkal. A beltéri rész kialakításában Horváth Margitnak volt a legnagyobb szerepe, aki mindent aprólékosan kidolgozott. A ház egyik oldalán középre egy kemence került, kétoldalt pedig berakásos üveglablakok, valamint különböző faragások díszítik. A Magyar Házat végül 1995. május 5-én adták át ünnepélyes keretek között, amelyen a városvezetés is részt vett.

A San Diegó-i magyar közösség – a ház felépülésétől napjainkig

A ház a megépítését követően számos rendszeresen megtartott közösségi programnak adott otthont. A magyar családok összejöveteleket, ételvásárokat vagy épp diszkót szerveztek maguknak benne. Idővel azonban megjelent az utánpótlás hiánya, és az aktív, lelkes generáció kezdett kiöregedni. Több család elköltözött, az újonnan érkezőknek pedig nem volt kapcsolata a Magyar Házzal.

Újabb fordulatot a 2000-es évek eleje hozott, amikor a vezetőség egyre több kulturális programot szervezett, és az érdeklődési köröknek megfelelő klubok jöttek létre. Ez részben annak volt köszönhető, hogy elindult a kommunikáció más nyugati parti magyar

közösségekkel, így ettől kezdve Magyarországról olyan előadóművészek, költők érkeztek és érkeznek is a mai napig, akik eddig nem látogattak ide.

2018 környékén újra megalakult a San Diegó-i magyar cserkészcsapat is, azonban nem sokkal később a Covid-19-járvány miatt nem tudta folytatni működését. A világjárvány nagy hatással volt a közösség életére. Igyekeztek a programokat az online térben megtartani, azonban az nem volt ugyanaz, és a korlátozások feloldása után kevesebben tértek vissza a közösség életébe. Most, pár évvel a járvány után egyre többen keresik fel a Magyar Házat, és ismét egy erős, élő közösség működik rendszeres programokkal. Az egyik központi elem továbbra is a ház hétvégi nyitvatartása, amikor mindenki előtt nyitva áll a ház ajtaja, aki be szeretne térni pár percre találkozni egy ismerős arccal. A házban ilyenkor népzene szól, friss palacsinta, zserbó és bejgli várja az érkezőket. A hétvégi alkalmak során a közösség önkéntesei dolgoznak és fogadják a látogatókat.

A nemzeti ünnepekről való megemlékezés mellett minden hónapban sor kerül legalább egy közösségi eseményre is. 2023 őszén ismét újrászerveződött a Túra Klub, emellett társastáncórák is vannak szinte minden hónapban. Minden negyedévben van egy nagyobb, minden korosztályt megszólító esemény, ősszel ilyen a szüreti bál, télen a December Nights ételvásár. Ezekon az eseményeken a közösség szinte minden tagja aktívan részt vesz.

A magyar nyelv

A Magyar Ház és az általa szervezett események elsősorban azt a célt szolgálják, hogy a San Diegóban élő magyaroknak legyen egy hely, ahol találkozhatnak a magyar kultúrával, történelemmel, vagy éppen más magyar családokkal, akikkel magyarul beszélhetnek, és közös nemzeti identitásuknak köszönhetően jobban megérthetik egymást. A magyar nyelv és annak megőrzése mindenkinek fontos a ház aktív tagjai közül. Sokan a magyar iskola miatt keresik fel a házat, vagy azért járnak el a programokra, hogy ismét felelevenítsék nyelvtudásukat. Érdekes azonban az is, hogy egyre több olyan tagja van a Magyar Háznak, aki nem beszél és nem is ért magyarul. Ennek kapcsán sokszor felmerül az a kérdés, hogy milyen nyelven folyjanak az események – magyarul, angolul vagy mindkettőn? Úgy gondolom, hogy a jövőben ez lesz az egyik legnagyobb kihívás.

Az események közül a nemzeti ünnepek mind magyar nyelvűek, azonban épp emiatt sok család nem jön el, mivel második, harmadik generációs magyarként ők vagy gyerekeik nem beszélnek vagy értik (olyan jól) a magyar nyelvet. Hasonló ellentmondást lehet találni a

Magyar Ház vezetősége kapcsán: az egyik tag már a második ciklusát tölti a vezetőségben, és rengeteget tesz a magyar közösségért, a házért, azonban nem beszél magyarul. Ebből az következik, hogy idővel nemcsak a nemzeti ünnepeket, hanem a vezetőségi üléseket sem lehet csak magyarul tartani.

Itt felmerül a kérdés, hogy valójában milyen céllal is működik a Magyar Ház. Kis közösségben megőrizni a magyar nyelvet és kultúrát? Ebben az esetben az utánpótlás hiánya miatt fennáll az a lehetőség, hogy nem lesz, aki továbbvigye a ház munkásságát. A másik út, hogy a nyelvet, az értékeket, a tartalmat egyre inkább háttérbe szorítva azokat a San Diego és környékén élő családokat, fiatalokat és időseket szólítsák meg és vonzzák be, akiknek van valamilyen magyar kötődésük, vagy csak érdeklődnek a magyar kultúra, történelem, gasztronómia iránt. Így azonban az a tartalom és cél, amivel a Magyar Házat megálmodták, teljesen átalakulna.

Mindez talán abból fakad, hogy egyre nagyobb kihívás megtalálni a fiatalokat, az utánpótlást, akik majd idővel továbbviszik a ház vezetését, programokat szerveznek és a szívügyüknek tekintik a magyar közösség sorsát. Ez már a Covid-19-járványt megelőzően is nehézséget jelentett. A magyarnyelv-tudás hiányán kívül az is probléma, hogy sokan a tanulóyaikat nem San Diegóban, hanem valamely másik nagyvárosban folytatják. San Diego az USA egyik legdrágább városának számít, így az elköltözött fiatalok nem is nagyon térnek vissza, csupán az ünnepek idején látogatják meg a családjukat. Mindezt figyelembe véve a kérdés az, hogy lesz-e a jövőben újonnan San Diegóba költöző magyar család, aki kapcsolatba kerül a Magyar Házzal, és vezetői szerepet vállal annak működésében. A fiatalabb generációnak az is gondot okoz, hogy a ház által szervezett programokra főleg az idősebb korosztály jár. Nehéz több korosztályt egyszerre megszólító programokat szervezni, ha ez mégis sikerül, a generációk közötti világnézeti eltérések miatt sokszor konfliktus lesz a vége. A fiatalabb generációk megszólításában az aktívan működő magyar iskola kulcsfontosságú szerepet játszik.

A magyar iskola szerepe

A magyar iskola havi rendszerességgel működik, és minden korosztálynak lehetőséget biztosít arra, hogy a magyarnyelv-tudását fejlessze, akármilyen szinten legyen is. Az iskolát Szopkó Beatrix vezeti 2006 óta, és a Covid-19-járvány végével a résztvevők száma ismét évről évre nő.

Van óvodás csoport, valamint különóra szinte minden osztálynak. A csoportokban általában 3-4 gyerek tanul irodalmat, történelmet és matekot is. A tanárok kivétel nélkül a Magyar Ház tagjai, akik önként, lelkiismeretesen minden órára kreatív feladatokkal, módszertani játékokkal érkeznek, hogy a gyerekekben megmaradjon a lelkesedés a magyar nyelv iránt. Habár tanórák csak havi egyszer vannak, a diákok mégis szinte mindig rendszeresen, lelkiismeretesen, házi feladatokkal készülnek. Azt gondolom, hogy ez nemcsak a szülők felőli elvárás, hanem belülről jövő motiváció, kihívás is, ami azt jelenti, hogy ők maguk is fontosnak tartják a magyar nyelvet. Ez részben a tanároknak köszönhető, részben pedig annak a közösségnek, amit az iskola ad. Vannak olyan családok, akiknek másfél óra eljutni a Balboa Parkba, mégis annyira fontosnak tartják gyermekük magyarnyelv-tudását, hogy ezt az utat egy nap alatt kétszer is megteszik. A magyar iskola hétvégeente prioritást élvez más különórával, programmal szemben. Izgalmas volt látni, hogy sokszor a vegyes házasságból született gyerekeket az a szülő hozta, aki nem tud magyarul, vagy mindkettőn eljöttek. Ennek természetesen az egyik oka a jó szülői közösség és a hangulat, de több amerikai és más nemzetiségű szülő is elmondta, kiemelten fontosnak tartják, hogy a gyermekük megtanuljon magyarul.

Az iskola rendszeres, központi programja, meghatározó eleme a magyar közösségnek és a Magyar Háznak. Ameddig a gyerekek a tanórákon vesznek részt, addig a szülők az általuk hozott ételekből készítének finom falatokat egy közös uzsonnára. A vasárnapi iskola így egy állandó találkozási platformja a szülőknek is.

Ennek kapcsán fontosnak tartom megemlíteni a felnőttiskolát is, amely spontán módon, de szintén havi rendszerességgel működik. Ez a csoport főleg olyan fiatal felnőttekből, szülőkből áll, akiknek magyar a párjuk vagy valamelyik felmenőjük, és ezért különösen fontosnak tartják a magyar nyelv, kultúra és gondolkodásmód elsajátítását. Az iskola egyik tagja például pár éve jött rá, hogy elhunyt nagyszülei iránti tiszteletből szeretné jobban megismerni a magyar nyelvet és kultúrát, ezért nagymamáját követve a közösség egyik aktív tagja lett. Az iskola másik tagja, Ric Repasy édesanyjával, Ric Máriával közösen 2023-ban könyvet jelentetett meg *Before the escape* címen, amely a család történetét, az 1956-os forradalom hatásait és az emigráció folyamatát mutatja be.

A kicsiknek és a felnőtteknek szóló nyelvórák között természetesen hatalmas különbség van. A fiataloknál a tudásátadás, valamint a közösségteremtés az elsődleges cél, az, hogy a nyelv legyen az egyik legösszetartóbb kapocs a felnövekvő generációban. A magyar iskolának köszönhetően az évek alatt nem egy olyan társaság alakult ki, amelynek tagjai a mai napig tartják a kapcsolatot, számíthatnak egymásra, és a nagy távolságok, elágazó

életutak ellenére igyekeznek rendszeresen találkozni. A felnőttiskolába azzal a céllal mennek, hogy közösen, egy jó hangulatú, laza óra keretében megismerkedjenek a magyar kultúrával, történelemmel, nyelvvel. Ide a tanulók más-más motivációkkal érkeztek. Van, aki párja, házastársa, vagy szülei, nagyszülei miatt kezdte el megtanulni a magyar nyelvet, akad azonban olyan is, akinek nincs magyar kötődése, csupán szeretné jobban megismerni Magyarországot és beilleszkedni a magyar közösségbe.

A magyar iskolának a nyelvoktatás mellett erős közösségépítő szerepe is van. A tanároknak köszönhetően a résztvevők – felnőttek és gyerekek egyaránt – a magyar nyelv és kultúra szépségei mellett életre szóló barátságokat is köthetnek, amit egy olyan erős kapocs tart össze, mint a nyelv. Az iskolának így az egyik legfontosabb identitásmegőrző szerepe van a közösség életében.

Magyar ízek – a legerősebb kapocs

A magyar nyelv, kultúra és történelem megőrzése kiemelten fontos, ami azonban biztosan mindig összehozza a Magyar Ház közösségét: a hazai ízek.

A Magyar Ház rendezvényein – legyen szó megemlékezésről vagy spontán összejövetelről – az étel mindig kiemelt helyen szerepel. A hétvégi nyitvatartásra is a ház konyhájában készül havonta egyszer egy hatalmas adag zserbó, mákos, valamint diós bejgli. Természetesen ezt a ház egyik tagja vezényli, igazi erdélyi recept alapján, így ezek az otthoni ízeket idéző sütemények mindig rendelkezésre állnak a házban.

Minden év végén megrendezik az önkéntesek vacsoráját, amelyet általában a ház vezetősége tart azoknak a tagoknak, akik az év során hozzájárultak a ház működéséhez, például a hétvégi nyitvatartás során. 2023-ban ez egy háromfogásos vacsora volt, amelyre több száz töltött káposztát készítettünk. A rendezvényre több mint ötven önkéntes jött el.

Az év hagyományosan egyik legnagyobb eseménye a December Nights a Balboa Parkban. Ekkor a parkban lévő számos esemény mellett minden nemzetiségi háznak lehetősége van arra, hogy felállítson egy saját standot, és ott a saját nemzeti ételeit árulja. Azért is fontos ez, mert a nemzetiségi házaknak szinte ez az egyetlen lehetőségük, hogy saját bevételre tegyenek szert. Az itt befolyt összeget a Magyar Ház az éves rendezvényekre, valamint a házzal kapcsolatos tennivalókra fordítja. Erre a vásárra rengeteg szülő, felnőtt, vagy akár már kevésbé aktív tag visszajön, és kiveszi a részét a munkából. A Magyar Ház rendszeresen árul palacsintát, kolbászos szendvicset, gulyáslevest, rengeteg – az önkéntesek

által készített – süteményt, és lángost (ennek van a legnagyobb sikere minden évben). 2023 decemberében 86 önkéntes dolgozott a vásáron, amin majdnem 400 adag gulyásleves, 771 palacsinta, 706 kolbászos szendvics és közel 1200 lángost vásároltak.

A magyar ételek iránti szeretet, a közös főzés, sütés, evés vagy éppen a közösen elkészített étel megszerettetése valaki mással mindig visszacsábítja az embereket a Magyar Házba. Akik már nem tudnak önkénteskedni a ház életében, vagy a távolság miatt ritkábban jutnak el a programokra, a December Nights vásáron szinte kivétel nélkül segítenek pár órát. A Magyar Ház így a gasztronómia által is egy élő, aktív közösséget tart fenn, és ez a közösség minden évben egy újabb megerősítést kap a kihívások közös teljesítésével.

Összegzés

A San Diegó-i magyar közösségnek – csakúgy, mint más diaszpórában élő közösségeknek – a magyar nyelv és identitás megőrzése folyamatos kihívást jelent. A fiatalabb generációkat napjainkban különösen nehéz a magyar nyelv megtanulására és a hagyományok megőrzésére ösztönözni, ebben azonban a magyar iskolának elengedhetetlen szerepe van. A másik nagy kihívás hosszú távon az utánpótlás biztosítása, ugyanis ez nélkülözhetetlen a közösség jövőbeli működéséhez. A fő kérdés talán az, hogy mi lesz idővel fontosabb: ragaszkodni az 1990-es években kialakult régi mintákhoz, szokásokhoz, vagy a magyar nyelvet, ünnepeket, kultúrát elengedve megnyitni a Magyar Ház kapuját mindenki előtt. A legnagyobb feladat talán a kettő közötti egyensúly megtalálása. Úgy gondolom, hogy a felnövekvő generációknak szóló egyfajta iránymutatás lehet a megoldás, nem pedig a korábbi minták erőltetése, ugyanis az kontraproduktív lehet. Erre egy remek lehetőség a Kőrösi Csoma Program, amelyben a diaszpórában élő magyar közösségek lehetőséget kapnak arra, hogy Magyarországról érkező önkéntesek segítsék a munkájukat. San Diegóba az évek során több önkéntes is érkezett, akik nemcsak a programok lebonyolításában és megszervezésében voltak jelen, hanem új lendületet is adtak azok hosszú távú fennmaradásához.